

VIII COL·LOQUI INTERNACIONAL VERDAGUER
(10-12 DE NOVEMBRE DE 2011)

M. ÀNGELS VERDAGUER PAJEROLS I LAURA VILARDELL DOMÈNECH
Universitat de Vic
angels.verdaguer@uvic.cat, laura.vilardell1@uvic.cat

Del 10 de novembre al 12 de novembre se celebrà el VIII Col·loqui Internacional Verdaguer, organitzat per la Societat Verdaguer i la Càtedra Verdaguer d'Estudis Literaris de la Universitat de Vic, amb el suport de la Institució de les Lletres Catalanes, el Projecte d'Investigació FFI2008-04830/FILO i les Acciones Complementarias para Proyectos de Investigación Fundamental no Orientada 2011 —tots dos finançats pel Ministerio de Ciencia e Innovación—, el Grup consolidat de recerca de la Universitat de Vic (2009 SGR 00736) i el Teatre L'Atlàntida de Vic, i amb la col·laboració d'Unnim Obra Social, la Societat Catalana de Llengua i Literatura, l'Ajuntament de Folgueroles i la Fundació Jacint Verdaguer de Folgueroles.

La responsabilitat tècnica i científica del Col·loqui correspon als dos comitès següents: 1. comitè científic —Ricard Torrents (Universitat de Vic / President), Francesc Fontbona (Biblioteca de Catalunya), Roger Friedlein (Ruhr-Universität Bochum), Jordi Larios (Queen Mary, University of London), Josep Massot (Abadia de Montserrat), Joan Peytaví (Universitat de Perpinyà), Damià Pons (Universitat de les Illes Balears), Patrizio Rigobon (Università Ca' Foscari Venezia), Lourdes Sánchez (Universidad de Granada), Anna Sawicka (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie), Pilar Vélez (Museu Frederic Marès)— i 2. comitè organitzador —Ramon Pinyol (UVic), Josep M. Domingo (UdL), Pere Gabriel (UAB), Enric Gallén (UPF), Manuel Jorba (UAB), Rafael Roca (Universitat de València), Magí Sunyer (URV), Carme Torrents (FJV), M. Àngels Verdaguer (UVic / Secretària). Tots els membres dels dos comitès tenen trajectòries destacades en l'àmbit de la literatura, la història o l'art de final del segle XIX o inici del segle XX, amb una gran quantitat de publicacions, una llarga experiència en organització d'activitats congressuals i un reconegut prestigi acadèmic dins les seves especialitzacions.

Aquesta edició fou dedicada a «La mirada social de Verdaguer. De *Caritat* (1885) a *En defensa pròpia* (1897)». El col·loqui se celebrà durant tres dies en tres escenaris diferents. El primer dia d'inauguració tingué lloc a l'Institut d'Estudis Catalans (Sala Pere Coromines), el segon dia a la Universitat de Vic (Sala Segimon Serrallonga i aules de l'edifici de la Torre dels Freres) i el tercer dia, de cloenda, al Centre Cultural de Folgueroles. La convocatòria explicava així el motiu del congrés:

Fa cent vint-i-sis anys, el gener de 1885, Verdaguer va enllestir en pocs dies, improvisant i sobre la marxa, un recull de poesies amb el títol *Caritat*.

Amb aquell llibre d'urgència volia contribuir a la campanya de solidaritat amb Andalusia, assolada per un terratrèmol paorós el 25 de desembre de 1884, que en especial castigà les terres de Màlaga i de Granada. [...]

Al cap de poques setmanes el poeta signava una nota de presentació del llibre explicant que s'havia preguntat «Què puc donar? I aixís com si hagués sigut flequer hauria duit un parell de pans, essent poeta me creguí obligat a donar algun bé de Déu poesia». Eren trenta poesies i un gest de caritat en el sentit més ras d'almoïna, de beneficència. Amb el resultat que l'edició li permeté de donar «260 duros als pobres d'Andalusia», o sigui 6.000 rals. [...]

Aquest llibre tan singular no ha obtingut l'atenció que es mereix i ha quedat marginat a la secció de les obres dites menors del poeta. En realitat és com la punta d'un iceberg. No només és indicador d'un context històric, social, literari, religiós, econòmic i polític de la màxima rellevància, sinó que revela un pesant contingut ideològic sobre la pobresa i la riquesa en plena revolució industrial i en oberta lluita de classes.

Els àmbits temàtics del Col·loqui es van concretar en 1. conflicte i pensament social, 2. La mirada social en la literatura, 3. La mirada social en les arts, i 4. Verdager: de *Caritat* (1885) a *En defensa pròpia* (1897). Així, hi hagueren especialistes en Jacint Verdager i en la literatura catalana, però també estudiosos de temes afins com la història o la història de l'art. L'objectiu d'aquesta convocatòria fou estudiar i divulgar les obres verdagerianes relacionades amb el tema de la caritat (*Caritat*, *En defensa pròpia*, *Dietari d'un pelegrí a Terra Santa*, *Sant Francesc*, *Jesús Infant* i *Los pobres*), els conflictes socials de l'època, les implicacions en les diverses arts i la influència del cristianisme social en un moment crucial de conflicte ideològic i de classes en el tombant dels segles XIX i XX.

Els col·loquis internacionals Verdager han estat sempre un pol d'atracció d'intel·lectuals i professors universitaris de tot el país i també de fora, com es pot comprovar amb la procedència dels membres dels dos comitès organitzador i científic, amb la dels diversos conferenciants que tot seguit esmentarem i amb la dels comunicants (Universitat de Granada, Universitat de València, Universitat de Lleida, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Barcelona, Universitat Oberta de Catalunya, Universitat Ramon Llull, Universitat Pompeu Fabra i Universitat de Vic).

La conferència inaugural anà a càrrec de Francisco Vidal Sánchez, de la Universitat de Granada i també membre de l'Institut Andaluz de Geofísica, que versà sobre «El Terremoto de Alhama de Granada de 1884 y su impacto». D'aquesta manera, una persona del terreny i entès en aquest tema donava el tret de sortida al col·loqui dedicat a *Caritat*. Més endavant, sense deixar el marc de l'Institut d'Estudis Catalans, va intervenir Pere Gabriel, professor d'història de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb una conferència sobre «Pobresa, conflicte i caritat en el pensament social català de la Restauració del segle XIX», en què explicà la situació historicosocial a Catalunya en aquells anys. Posteriorment, hi hagueren comunicacions i, per cloure la jornada a Barcelona, va parlar Jordi Caste-

llanos, professor de literatura de la Universitat Autònoma de Barcelona, sobre «La literatura social en el Modernisme», per dissertar sobre la posició dels literats en aquella mateixa època. Així, doncs, tres ponències que traçaven els dos primers eixos temàtics del congrés i que servien per introduir el públic a l'època.

Ja a la Universitat de Vic intervingué Eugenio Burgio, de la Universitat Ca' Foscari, de Venècia, que va titular d'aquesta manera la seva ponència: «“Una bella cosa che vidi”: pedagogia della carità e rappresentazione sociologica in Edmondo De Amicis, *Cuore* (1886)»; per tant, se seguia el tema de la caritat més enllà de Verdaguer, en aquest cas en De Amicis. Per complir amb el tercer àmbit temàtic, es va comptar amb la conferència de Teresa M. Sala, de la Universitat de Barcelona, que tractà el tema de la «Filantropia i caritat. Les arts i el conflicte social entre 1885-1897» i, finalment, en relació al quart àmbit, Ramon Pinyol, director de la Càtedra Verdaguer d'Estudis Literaris de la Universitat de Vic, no sols parlà de *Caritat*, de Verdaguer, sinó també de la reacció dels altres literats catalans als terratrèmols andalusos, sota el títol «El recull *Caritat* i altres iniciatives literàries catalanes davant dels terratrèmols d'Andalusia de 1884».

Dissabte dia 12 de novembre, a Folgueroles, la conferència de clausura anà a càrrec de Ricard Torrents, rector estat de la Universitat de Vic i president de la Societat Verdaguer, que tractà de «Verdaguer: de la dolça caritat a la rònega pobresa», un repàs pel tema de la Caritat/Pobresa o de la Pobresa/Caritat en la vida i obra de Verdaguer.

Cal remarcar, a més a més, la presència prou important de professors i professors de la mateixa universitat organitzadora —Francesc Codina, M. Carme Bernal, Llorenç Soldevila, Ronald Puppo, M. Àngels Verdaguer, Ramon Pinyol, Ricard Torrents, Núria Camps, Laura Vilardell—, un aspecte destacable pel que significa de participació a la recerca/investigació literària dins la institució. Remarquem, també, la quarantena de participants i inscrits que s'han comptabilitzat, així com el caràcter transversal del col·loqui, no només en les ponències sinó també en les comunicacions, ja que els quatre eixos temàtics proposats pel comitè organitzador feren que persones d'altres disciplines diferents de la literària es trobessin còmodes i ben acollides en el marc d'aquest col·loqui.

A més de les dues conferències plenàries, les cinc ponències i les vint-i-nou comunicacions —que s'editaran, com a dossier, a l'*Anuari Verdaguer. Revista d'estudis literaris del segle XIX*, revista científica promoguda per la Societat Verdaguer i la Càtedra Verdaguer d'Estudis Literaris de la UVic—, s'ha de destacar l'exposició que el matí del dia 11 de novembre inauguraren Ramon Pinyol (Càtedra Verdaguer d'Estudis Literaris de la UVic) i Carme Torrents (Fundació Jacint Verdaguer de Folgueroles), a la Masia de la Torre dels Frares: *Caritat, un llibre almoïna. Poesia solidària de Jacint Verdaguer*, produïda per les dues entitats, comissariada per Torrents i Montse Caralt. Aquesta exposició va servir de marc i de difusió dels resultats d'algunes recerques i il·lustrà molt bé allò que significà el llibre verdaguerià. També cal recordar que el vespre del mateix divendres 11 de novembre al Teatre L'Atlàntida de Vic (Sala 2 Joaquim Maideu) es va programar

Canigó de Jacint Verdaguer, dirigit per Antonio Calvo, amb la veu de Lluís Soler i la música d'Eduard Iniesta. Aquest dia l'espectacle comptà amb una introducció al poema èpic *Canigó* —que complia 125 anys de la primera edició—, a càrrec del verdaguerista Francesc Codina, i després girà pel Festival Temporada Alta, de Girona i Salt, Perpinyà i el TNC. Finalment, el darrer dia del Colloqui, abans de la conferència de clausura, Tere Almar, directora artística de la 14a Fira Mediterrània de Manresa (3-6 de novembre de 2011) va presentar el treball que l'artista convidat d'enguany, Perejaume, va fer sobre la figura de Verdaguer.

Tant els assistents com els organitzadors van coincidir a valorar molt positivament totes les aportacions al congrés que, de diferents àmbits, tenien un lligam comú, així com les activitats complementàries que permetien una altra lectura de Verdaguer i de l'època.